

รายงาน

ของ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน”

๑๐/๑๓ /สปท.

สำนักกรรมการ ๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ดำวันที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สพท) ๖๐๐ /๒๕๖๐

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ

กราบเรียน ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๘ วันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ นั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายสถิตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายรังสรรค์ ศรีวรศาสตร์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายคณิตสร นาวานุเคราะห์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายทวีศักดิ์ กอนันต์กุล	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. พลเอก วิชิต ยาทิพย์	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายมนู เลียวไพโรจน์	ที่ปรึกษากรรมการ
๘. นายสันตศักร์ จรุงญู งามพิเชษฐ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายสมชัย ฤชุพันธุ์	โฆษกกรรมการ
๑๐. นายกฤษฎา จินะวิจารณ์	ผู้ช่วยโฆษกกรรมการ
๑๑. นายกลินท์ สารสิน	กรรมการ
๑๒. นายเฉลิมศักดิ์ อปสุวรรณ	กรรมการ
๑๓. นายชูชาติ อินสว่าง	กรรมการ
๑๔. นายชูศักดิ์ เกวี	กรรมการ
๑๕. นายดุสิต สีสัทธ์พันธุ์	กรรมการ
๑๖. พันเอก ธนศักดิ์ มิตรภานนท์	กรรมการ
๑๗. นายธนศพล ธนบุญวัฒน์	กรรมการ
๑๘. นายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ	กรรมการ
๑๙. นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์	กรรมการ
๒๐. นายสุวัฒน์ จิราพันธุ์	กรรมการ

๒๑. นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม	กรรมการ
๒๒. นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล	เลขานุการกรรมการ
๒๓. นางปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล	ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ

อนึ่ง นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ ได้มีหนังสือแจ้งความประสงค์ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ ส่งผลให้สมาชิกภาพการเป็นกรรมการสิ้นสุดลงตามข้อ ๙๑ (๓) แห่งข้อบังคับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘

และในคราวประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ วันจันทร์ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้ง ศาสตราจารย์อิศรา ศานติศาสตร์ เป็นกรรมการ แทนตำแหน่งที่ว่างลง

โดยที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๐ วันอังคารที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐ ที่ประชุมได้พิจารณาและเห็นชอบรายงานของคณะกรรมการ เรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน” แล้ว โดยให้คณะกรรมการนำรายงานไปปรับปรุงก่อนเสนอรายงานพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป นั้น

คณะกรรมการขอยืนยันรายงานเรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน” ตามฉบับเดิม โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไข

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการ เรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน” ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สติติย์ ลิมพงค์พันธุ์

(นายสติติย์ ลิมพงค์พันธุ์)

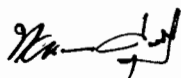
ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ

สำนักกรรมการ ๑

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๗๒, ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๘๐

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๗๙

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวทนายวรรณ ศุภดิษฐ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๑

นายชิวานนท์ กันย์ภักดิ์/ร่าง
นางจิรชญา ชินะประภา/พิมพ์
นางสาวพิมพ์อภา พันธุ์ลี/ตรวจ

สารบัญ
รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน”

๑. แผนการปฏิรูป	๑
<ul style="list-style-type: none">- หลักการและเหตุผล- ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการปฏิรูป- ความจำเป็นในการปฏิรูป	
๒. วิธีการปฏิรูป	๖
<ul style="list-style-type: none">- วิสัยทัศน์การปฏิรูป- สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในปัจจุบัน- ความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการเงินกับ Fin Tech- ประสิทธิภาพการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงิน- พัฒนาการที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต- ประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิรูป	
๓. แนวทางการปฏิรูป	๑๕
<ul style="list-style-type: none">- การสร้าง Digital Infrastructure- การทำงานเชิงรุกกับ Innovation Enablers- การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ- การพัฒนาบุคลากรด้านนวัตกรรมทางการเงิน	
๔. ข้อเสนอเชิงนโยบาย	๒๐
<ul style="list-style-type: none">- การมีกฎหมายที่มีความสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการส่งเสริมให้เกิดระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน- การประสานความร่วมมือของหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อขับเคลื่อนนโยบายร่วมกัน- คำสั่งทางการบริหารเพื่อการปฏิรูปนวัตกรรมทางการเงิน- การกำหนดเป้าหมายและวัดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูประบบเพื่อรองรับนวัตกรรมทางการเงิน	

รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน”

๑. แผนการปฏิรูป

๑.๑ หลักการและเหตุผล

ระบบการเงินของประเทศไทยเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นคงและส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมาเป็นลำดับ การปรับปรุงกฎระเบียบโดยหน่วยงานกำกับดูแลในระบบการเงินภายหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทำให้ระบบการเงินของประเทศไทยเข้มแข็ง ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจโลก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ ระบบการเงินของไทยมีภูมิคุ้มกันและต้านทานความผันผวนที่เกิดอย่างรวดเร็วและรุนแรง ในช่วงดังกล่าว ระบบการเงินของไทยมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นแหล่งเงินทุนของประเทศ ภาครัฐและภาคเอกชนเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส เห็นได้จากการขยายกิจการของภาคเอกชนไปในต่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน โดยพึ่งพาเงินทุนในประเทศมากขึ้น

ระบบการเงินของประเทศไทยยังเผชิญความท้าทาย จากรายงาน World Economic Forum ชี้ให้เห็นจุดอ่อนหลายประการ เช่น ความพร้อมและต้นทุนของบริการทางการเงิน การเข้าถึงเงินทุน ผ่านตลาดทุน เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อขีดความสามารถของภาคเศรษฐกิจจริงในระยะยาว โดยเฉพาะในภาวะที่การแข่งขันในด้านการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทุกขณะ และในภาวะเศรษฐกิจในประเทศของไทยเติบโตในอัตราที่ช้าลงกว่าในอดีต

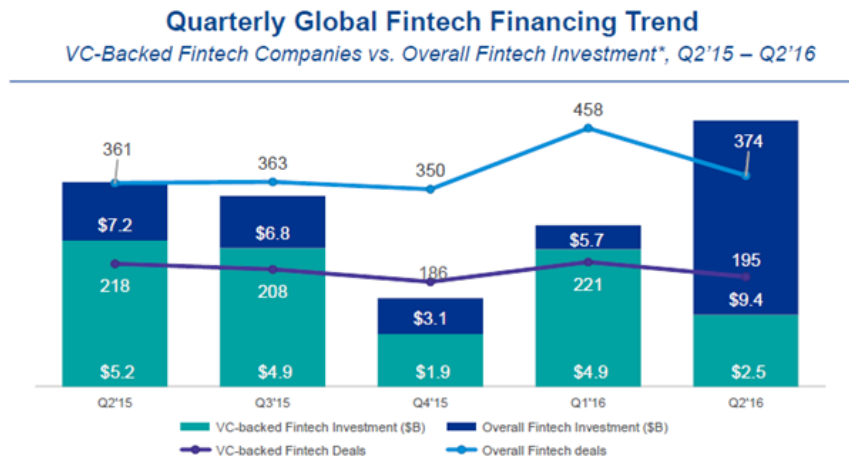
พัฒนาการของเทคโนโลยีรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วและเข้าสู่ธุรกิจหลายภาคส่วน และกำลังเริ่มเข้ามามีบทบาทในระบบการเงินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เทคโนโลยีทำให้หลายธุรกิจพลิกโฉมไปอย่างรวดเร็ว เช่น เทคโนโลยีการถ่ายภาพ การบันทึกภาพและเสียง การขนส่ง เป็นต้น เทคโนโลยีจะเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการเงินหลายมิติ เช่น การเชื่อมโยงและเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางส่งผลให้ภาคประชาชนและภาคธุรกิจเข้าถึงผู้ให้บริการทางการเงินได้สะดวกยิ่งขึ้น การทำให้กระบวนการให้บริการและการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นอัตโนมัติมากขึ้น และมีต้นทุนต่ำลง และที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ เทคโนโลยีทำให้เกิดนวัตกรรมและบริการใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

การเปลี่ยนแปลงทางประชากร (Demographic Change and Aging Society) ยังเป็นอีกปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการให้บริการทางการเงิน เนื่องจากความต้องการและรูปแบบของความต้องการในสินค้า ผลิตภัณฑ์ การนำเสนอ และวิธีการเข้าถึงบริการดังกล่าวของกลุ่มลูกค้าจะมีความแตกต่างไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ

ระบบและการบริการทางการเงินของประเทศไทยจะเผชิญการแข่งขันที่รุนแรงจากผู้ให้บริการมากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่น้อยลง เงินทุนเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีมากขึ้น ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ภาคประชาชนและภาคธุรกิจมีทางเลือกของบริการทางการเงินมากขึ้น โดยไม่จำกัดเพียงเฉพาะในประเทศของตนเท่านั้น เนื่องจากผู้ให้บริการทางการเงินในต่างประเทศสามารถให้บริการได้โดยไม่ต้องเข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทยเพื่อให้บริการอีกต่อไป เช่น PayPal ของสหรัฐอเมริกา Alipay ของจีน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงผู้ให้บริการรายใหม่ที่อยู่นอกอุตสาหกรรมการเงินด้วย เช่น Facebook, Google เป็นต้น

หลายประเทศให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีทางการเงินอย่างจริงจัง เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สิงคโปร์ โดยมีการขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐที่ต้องการสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมเทคโนโลยีทางการเงินขึ้นในประเทศและตั้งเป้าหมายให้ประเทศตนเป็นศูนย์กลางของเทคโนโลยีทางการเงิน ในขณะที่ในบางประเทศภาคเอกชนเป็นตัวตั้งตัวตีในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน

แผนภูมิที่ ๑ มูลค่าเงินลงทุนทั้งหมดใน Fintech startups

ที่มา : KPMG. The Pulse of Fintech, Q2 2016

ถ้าหากประเทศไทยไม่ปฏิรูประบบการเงินเพื่อรองรับเทคโนโลยีทางการเงิน ระบบการเงินของประเทศจะอ่อนแอลง เทคโนโลยีทางการเงินทำให้ผู้ใช้บริการมีทางเลือกมากขึ้น เลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการของตน และเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากระบบการเงินในประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ จะทำให้ผู้ใช้บริการจากต่างประเทศเข้ามาใช้บริการมากขึ้น จะมีเหลือผู้ใช้บริการจำนวนน้อยที่ยังใช้บริการอยู่ ซึ่งจะกระทบทางลบไม่เพียงต่อภาคการเงินเท่านั้น แต่จะส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจจริงของไทยที่ต้องอาศัยเงินทุนอ่อนแอลงไปด้วย ขยายวงกระทบการจ้างงานทั้งในภาคการเงินกว่าสองแสนตำแหน่งและภาคเศรษฐกิจจริงอีกหลายล้านตำแหน่ง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมเกิดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำมากขึ้น สั่นคลอนความมั่นคงและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในทางกลับกัน เทคโนโลยีทางการเงินจะสร้างโอกาสให้กับประเทศไทย ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันฉกฉวยโอกาสนี้ ด้วยการปฏิรูประบบการเงินเพื่อรองรับเทคโนโลยีทางการเงิน ช่วงชิงตำแหน่งการเป็นผู้นำทางการเงินในระดับภูมิภาคจากความได้เปรียบและทุนเดิมของไทยเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในหลายมิติ เช่น (๑) ตลาดผู้ใช้บริการทางการเงินในประเทศมีขนาดใหญ่ ทั้งประชาชนในประเทศและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย (๒) ภาคเศรษฐกิจจริงที่แข็งแกร่งทั้งภาคการผลิตและภาคบริการขนาดใหญ่ที่ประกอบการในประเทศไทย และการขยายกิจการของผู้ประกอบการไทยไปในระดับภูมิภาคและระดับโลก ตลอดจนผู้ประกอบการจากต่างประเทศที่เข้ามาตั้งฐานการผลิตและศูนย์กลางบริหารในประเทศไทยเพื่อขยายกิจการในภูมิภาค (๓) พัฒนาการและความแข็งแกร่งของระบบการเงิน เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านบางแห่งที่เพิ่งเริ่มต้นพัฒนาระบบการเงินของประเทศ

ประเทศไทยมีศักยภาพในการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำระบบการเงินในระดับภูมิภาค เทคโนโลยีทางการเงินจะเติบโตได้อย่างก้าวกระโดดเมื่อสามารถเข้าถึงตลาดที่มีขนาดใหญ่พอสมควรในระยะเวลายาวนานนัก หัวใจสำคัญ คือ การประหยัดจากขนาด (economy of scale) ซึ่งประเทศไทยมีคุณลักษณะดังกล่าวเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค กอปรกับการที่เงินทุนสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีและการใช้เทคโนโลยีของไทยได้จากทุกมุมโลก การก้าวขึ้นเป็นผู้นำด้านระบบการเงินของไทยในภูมิภาคมีความเป็นไปได้สูง หากภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันการวางแผนและมีการบริหารจัดการที่ดี เทคโนโลยีทางการเงินเป็นองค์ประกอบหนึ่งในเศรษฐกิจกระแสใหม่ที่จะสร้างนวัตกรรม สร้างงาน สร้างคน และสร้างอนาคตของประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สอดคล้องกับทิศทางไทยแลนด์ ๔.๐ ของรัฐบาล

๑.๒ ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการปฏิรูป

การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงินนี้ เกิดจากความร่วมมือของหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ผู้กำกับดูแล ภาคธุรกิจ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนให้ระบบการเงินไทยมีการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่นำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย (Innovative Products & Services) เข้าถึงผู้บริโภคได้ทั่วถึง โดยผู้ให้บริการสามารถให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรการบริหารความเสี่ยงและคุ้มครองผู้ใช้บริการที่เหมาะสม ด้วยการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) ใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่การยกระดับการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) ไทย อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ทุกภาคส่วน ทั้งระบบการเงิน ผู้ใช้บริการ ผู้ให้บริการ และผู้กำกับดูแล

สำหรับระบบการเงินไทยโดยรวม การปฏิรูปนี้จะช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืน และผลักดันให้มีโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) หรือ Application Programming Interface (APIs) กลาง ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันและลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน รวมทั้งส่งเสริมให้มีบุคลากร ทั้งผู้ใช้บริการ ผู้ให้บริการ และผู้กำกับดูแลที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ ประโยชน์และความเสี่ยงของเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาประยุกต์ใช้ด้วยความเชื่อมั่นอย่างปลอดภัย ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่หลากหลาย และสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ในวงกว้าง (Financial Inclusion)

นอกจากนี้ เทคโนโลยีทางการเงินจะช่วยให้ผู้ให้บริการและผู้กำกับดูแลมีฐานข้อมูล (Big Data) ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการเสนอบริการ พิจารณาความเสี่ยงและผลตอบแทนที่เหมาะสม รวมทั้งการกำกับดูแลในเชิงนโยบายต่อไป เพื่อยกระดับการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของภาคการเงินไทย

สำหรับผู้ใช้บริการ การปฏิรูปด้านเทคโนโลยีทางการเงินจะช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทุกที่ทุกเวลา โดยผู้บริโภคต้องได้รับข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่หลากหลาย ในราคาที่เป็นธรรม รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการนวัตกรรมทางการเงินได้อย่างปลอดภัย (Financial Literacy)

สำหรับผู้ให้บริการ การปฏิรูปนี้มุ่งหวังให้ผู้ให้บริการไทยสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน และแข่งขันได้ทั้งในประเทศและในระดับภูมิภาค ผู้ให้บริการต้องพัฒนาและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว และสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและนำเสนอบริการหรือผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า นอกจากนี้ ผู้ให้บริการควรนำเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารความเสี่ยง และการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของราชการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Regulatory Technology : RegTech) รวมทั้งผู้ให้บริการต้องดูแลให้กิจการมีธรรมาภิบาลที่ดีด้วย

สำหรับผู้กำกับดูแล การปฏิรูประบบสนับสนุนให้ผู้กำกับดูแลเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคธุรกิจมากขึ้น มีการกำกับดูแลในเชิงรุก (Proactive Approach) โดยการนำเทคโนโลยี เช่น Big Data/Data Analytics มาช่วยในการกำหนดนโยบายหรือหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เหมาะสม ไม่เป็นอุปสรรคหรือเพิ่มต้นทุน ในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการกำกับตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น และรวดเร็วมากขึ้น ทั้งนี้ หัวใจในการกำกับดูแลยังคงให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภค การส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงิน และการดูแลเสถียรภาพของระบบการเงิน

ระบบการเงิน	ผู้ใช้บริการ	ผู้ให้บริการ	ผู้กำกับดูแล
"Innovative Financial System"	"Accessible: 3 A"	"Customer Centric + Agile"	"Proactive approach - RegTech"
<ul style="list-style-type: none"> มี Ecosystem ที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืน ผลักดันให้เกิด Infrastructure/APIs กลาง มีข้อมูลที่โปร่งใส เพียงพอ (Big Data) เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย สนับสนุนให้เกิดนวัตกรรม เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการและความรู้ทางการเงิน มีบุคลากรที่พร้อมและเข้าใจธุรกรรม & เทคโนโลยี (Digital Talent) ยกระดับการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของภาคการเงินไทย 	<ul style="list-style-type: none"> เข้าถึงง่าย Anywhere Anytime AnyDevices มีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และตระหนักถึงความเสี่ยงในการทำธุรกรรม มีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจ มีทางเลือกมากขึ้น ได้รับราคา ค่าบริการเป็นธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ให้บริการมีการปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ต้นทุนลดลงและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มช่องทาง และบริการทางการเงินหลากหลาย ผู้ให้บริการนำ RegTech มาใช้เพื่อลดต้นทุนด้านกฎเกณฑ์เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยง (ทั้งความเสี่ยงจากการทุจริตและความเสี่ยงทางการเงิน) ธรรมาภิบาลที่ดีของกรรมการ/ผู้บริหาร ผู้ให้บริการไทยเติบโตอย่างยั่งยืน และสามารถแข่งขันได้ทั้งในประเทศและในภูมิภาค 	<ul style="list-style-type: none"> กำกับดูแลเชิงรุก (Proactive Approaches) - นำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางกำกับที่เหมาะสม : RegTech/ Big Data/Data Analytic ปรับหลักเกณฑ์การกำกับดูแลให้รองรับการพัฒนานวัตกรรม ปรับกระบวนการทำงานให้ง่าย ยืดหยุ่น รวดเร็วยิ่งขึ้น กำกับดูแลโดยคำนึงถึง : (1) การคุ้มครองผู้ใช้บริการ (2) การส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงิน และ (3) การดูแลเสถียรภาพของระบบการเงิน

๑.๓ ความจำเป็นในการปฏิรูป

๑) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในภาวะชะงักงันต่อเนื่องหลายปี โดยรายงานของ World Economic Forum พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๒ จากทั้งหมด ๑๔๐ ประเทศ ตามหลังประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนทั้งสิงคโปร์และมาเลเซีย ในขณะที่อินโดนีเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์มีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ ระดับพัฒนาการของระบบการเงินเป็นปัจจัยกดดัน ปัจจัยหนึ่งต่ออันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ตารางที่ ๑ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในบางด้าน

โดย World Economic Forum พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙

หัวข้อ	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์
อันดับรวม	๓๒	๒	๑๘	๓๗	๔๖	๕๖
สภาพแวดล้อมเศรษฐกิจมหภาค	๒๗	๑๒	๓๕	๓๓	๖๙	๒๔
พัฒนาการของระบบการเงิน	๓๙	๒	๙	๔๙	๘๔	๔๘
ความพร้อมด้านเทคโนโลยี	๕๘	๕	๔๗	๘๕	๙๒	๖๘
ขนาดตลาด	๑๘	๓๕	๒๖	๑๐	๓๓	๓๐
นวัตกรรม	๕๗	๑๘	๒๐	๓๐	๗๓	๔๘

ตารางที่ ๒ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของบางประเทศในด้านพัฒนาการของระบบการเงิน

หัวข้อ	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์
บริการทางการเงินพร้อมใช้งาน	๒๗	๘	๑๗	๔๕	๑๐๓	๔๑
บริการทางการเงินมีต้นทุนไม่สูง	๓๔	๗	๑๒	๔๐	๑๑๕	๔๒
การระดมทุนผ่านตลาดทุน	๒๐	๘	๑๓	๓๔	๔๘	๒๙
การเข้าถึงเงินกู้ได้ง่าย	๒๓	๔	๒	๑๕	๘๘	๓๐
ธุรกิจเงินร่วมลงทุน	๓๓	๓	๒	๑๗	๔๖	๓๙
ความแข็งแกร่งของธนาคาร	๓๑	๕	๔๓	๗๔	๑๒๔	๔๗
กฎเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์	๓๓	๓	๒๐	๖๑	๑๐๘	๓๙
สิทธิในทางกฎหมาย	๙๓	๑๗	๒๔	๘๐	๒๔	๙๓

๒) ความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น ปัจจุบันประชาชนจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ซึ่งส่งผลกระทบต่อกรอบคลุมทางการเงิน (financial inclusion) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เช่น การให้สินเชื่อ การโอนเงิน และการชำระเงิน ยังเข้าถึงได้ยากโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ยังไม่มีสาขาของธนาคารเพียงพอ ขณะที่จำนวนผู้ที่เข้าถึงบริการในตลาดทุนยังอยู่ในวงจำกัด กลุ่มประชาชนที่เข้าไม่ถึงบริการทางการเงินเหล่านี้ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการทางการเงิน และแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบธุรกิจซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และสร้างความเหลื่อมล้ำในเชิงเศรษฐกิจและการเงิน

ในทางกลับกันอัตราการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลในประเทศไทยกลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด ปัจจุบันมีจำนวนหมายเลขโทรศัพท์มือถือสูงถึง ๘๒ ล้านเลขหมาย ซึ่งมากกว่าจำนวนประชากร ขณะที่จำนวนผู้ใช้บริการโซเชียลมีเดียสูงถึง ๓๘ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๖ ของจำนวนประชากร แนวโน้มดังกล่าวเป็นโอกาสสำคัญที่โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต และโซเชียลมีเดีย จะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนได้

บริบททางเศรษฐกิจในปัจจุบันต่างจากอดีตมาก อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ต่ำกว่าอัตราเงินเพื่อและเข้าใกล้ศูนย์ทุกขณะจากเดิมที่อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูง บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวยุคใหม่เปลี่ยนจากการเป็นครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยในอนาคตอันใกล้ ประชากรวัยแรงงานจะมีสัดส่วนน้อยลง ผู้สูงอายุจะต้องดูแลตนเองมากขึ้น ความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้ประชาชนมีอายุขัยเฉลี่ยยืนยาวขึ้น ประชาชนมีวิถีการใช้ชีวิตที่ต่างไปจากอดีต ความต้องการในการบริโภคสินค้าและบริการมีมากขึ้น ความต้องการในความสะดวกสบายและมีลักษณะความเป็นเฉพาะบุคคลมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการบริการทางการเงินมีมากขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วย ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดพัฒนาการของเครื่องมือทางการเงินอย่างมากมาย

๓) การปรับตัวของผู้ให้บริการทางการเงินให้ตอบโจทยความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลาย ปัจจุบันผู้ใช้บริการทางการเงินมีทางเลือกมากขึ้น ผู้ให้บริการทางการเงินจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างทันการณ์ เพื่อลดความเสี่ยงด้านการแข่งขันเชิงกลยุทธ์กับคู่แข่ง และป้องกันการสูญเสียฐานลูกค้า ซึ่งจะกระทบต่อความยั่งยืนของกิจการในระยะยาว

๔) **โครงสร้างพื้นฐานไม่รองรับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว** ปัจจุบันโครงสร้างพื้นฐานของระบบการเงินแบบเดิมยังไม่รองรับพัฒนาการของฟินเทค เช่น การใช้ข้อมูลจำนวนมาก (big data – volume, variety, velocity and veracity) มาช่วยในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน เนื่องจากข้อมูลทางการเงินยังเข้าถึงได้ยากและอยู่ในวงจำกัด เช่น ข้อมูลของสถาบันการเงิน หรือเครดิตบูโร นอกจากนี้การทำธุรกรรมของสถาบันการเงินในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงใช้กระดาษเป็นหลักฐาน เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินยังไม่รองรับวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ในการทำธุรกรรมทั้งหมด รวมทั้งการเชื่อมโยงด้านการเงินระหว่างไทยกับต่างประเทศยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ทำให้มีต้นทุนสูง ยังไม่เป็น straight through processing และมีความยุ่งยากในการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ

๕) **กฎเกณฑ์และการกำกับดูแลเพื่อรองรับการพัฒนาและการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ** ปัจจุบันยังไม่มีแนวทางการกำกับดูแลผู้ประกอบการที่ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ มาให้บริการทางการเงิน เนื่องจากรูปแบบการให้บริการของผู้ประกอบการฟินเทคมีลักษณะที่หลากหลายและแตกต่างจากบริการทางการเงินแบบดั้งเดิม บางธุรกิจยังไม่มีกฎหมายรองรับ รวมทั้งบริษัทฟินเทคเกิดใหม่ที่ให้บริการไม่ได้ถูกจัดให้อยู่ในหมวดหมู่ของสถาบันการเงินแบบดั้งเดิม จึงไม่ได้ดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และการกำกับดูแลแบบเดียวกับสถาบันการเงินการกำกับดูแลบางส่วนซ้ำซ้อนและไม่สอดคล้องกันระหว่างแต่ละหน่วยงานที่กำกับทำให้เกิดความยุ่งยาก เสี่ยงต่อการเกิดข้อผิดพลาดจากการดำเนินการ (Operational Risk) และมีต้นทุนในการดำเนินการสูง นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบและวิธีการกำกับดูแล เช่น ต้องปรับมาใช้เทคโนโลยีประกอบในการกำกับดูแลนอกเหนือจากการกำกับดูแลด้วยคน เป็นต้น รวมถึงหน่วยงานทางการและภาครัฐควรเข้าสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการเข้าสู่ตลาดและยกระดับการแข่งขันของผู้ประกอบการที่ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในระดับภูมิภาคด้วย

๖) **เสถียรภาพทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง** กรอบกติกาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ส่งเสริมให้เกิดความสมดุลระหว่างการส่งเสริมการพัฒนาและการแข่งขันของนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ กับการคุ้มครองผู้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเงินได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นในระบบการเงินให้สูงขึ้น โดยภาครัฐและเอกชนควรร่วมกันพัฒนารอบ กติกา การบังคับใช้ และร่วมกันลงทุนในการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีและด้านการเงิน

๒. วิธีการปฏิรูป

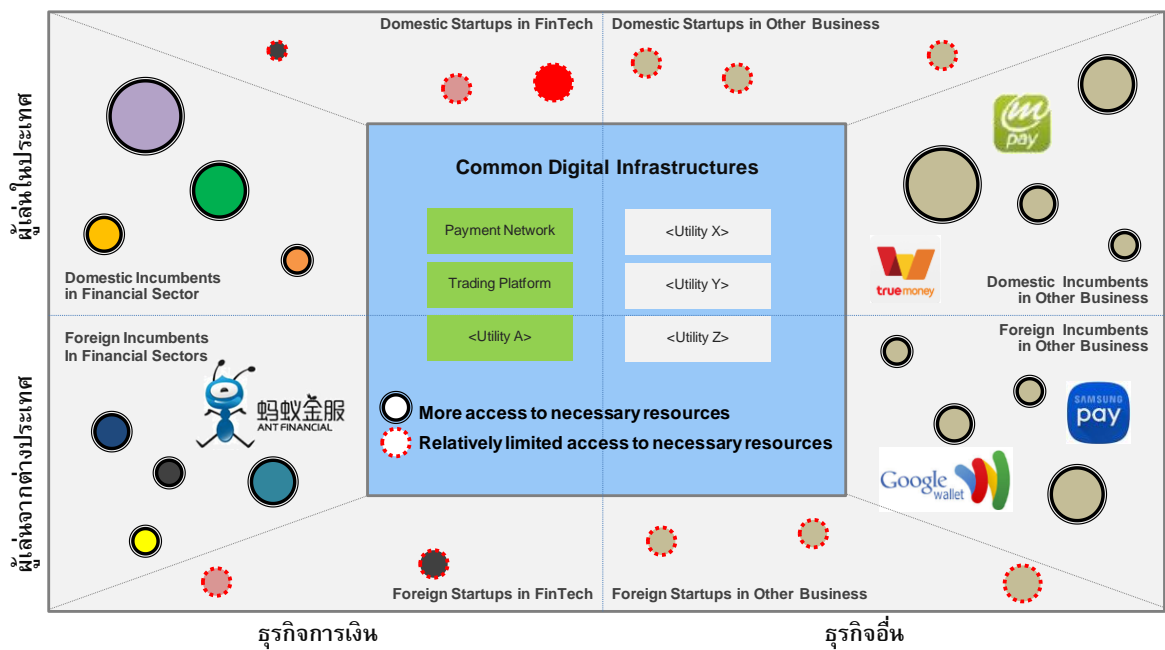
๒.๑ วิสัยทัศน์การปฏิรูป

เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบการเงินอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะวิวัฒนาการไปอย่างมากในอนาคตอันใกล้ การคาดเดารูปแบบของโครงสร้างระบบการเงินที่จะเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบการเงินและเศรษฐกิจของประเทศอาจทำได้ยาก เป้าหมายของการปฏิรูปเพื่อสร้างสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ที่ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางการเงิน เพื่อให้การเข้าถึงและบริการทางการเงินเป็นไปอย่างกว้างขวาง มีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพและปลอดภัย ซึ่งจะสนับสนุนกระตุ้นให้เกิดขึ้น ได้แก่ เวทีการแข่งขันอย่างเท่าเทียม (Level Playing Field) จิตวิญญาณการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Spirit) และวิสัยทัศน์ที่พร้อมจะแข่งขันในระดับสากล (International Aspiration) ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นนี้จะทำให้เกิดผู้ประกอบการไทยที่มีความแข็งแกร่งและมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงินอย่างกว้างขวาง

๒.๒ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในปัจจุบัน

บริบทการแข่งขันในระบบการเงินในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง โดยเห็นได้จาก (๑) การมีผู้ประกอบการ FinTech รายใหม่เกิดขึ้นพร้อมนวัตกรรมที่ไม่เคยมีมาก่อน (๒) สถาบันการเงินดั้งเดิมจัดตั้งบริษัทเพื่อค้นหาและพัฒนาวัตกรรม (๓) ภาคธุรกิจประเภทอื่นในประเทศเข้ามาแข่งขัน เช่น โทรคมนาคม การค้าปลีก เป็นต้น (๔) สถาบันการเงินและภาคธุรกิจจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขัน เช่น Ant Financial และ Google เป็นต้น (๕) บริษัทผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีเสนอนวัตกรรมให้ผู้ประกอบการนำไปต่อยอด และ (๖) ผู้ประกอบการร่วมมือกันในหลายรูปแบบ เช่น พันธมิตร ร่วมลงทุน ซื้อมกิจการ เป็นต้น

แผนภาพที่ ๑ Ecosystem ของนวัตกรรมทางการเงิน

แผนภาพที่ ๒ รูปแบบการให้บริการทางการเงินในปัจจุบัน

We have structured our framework against **six functions** of financial services and **eleven clusters** of innovation.

Functions of Financial Services

Even in an environment of rapid change to the design, delivery and providers of financial services, the core needs those services fulfill remain the same. We have identified six core functions that comprise financial services :

- Payments
- Market Provisioning
- Investment Management
- Insurance
- Deposits & Lending
- Capital Raising

Clusters of Innovation

We have identified 11 clusters of innovation exerting pressure on traditional business models

ที่มา : World Economic Forum

ทั้งนี้ จากบทบาทของเทคโนโลยีทางการเงินดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของบริการทางการเงินของสถาบันการเงินทุกประเภท ทั้งในภาคธนาคาร ประกัน และตลาดทุน โดยมีตัวอย่างของบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ ดังนี้

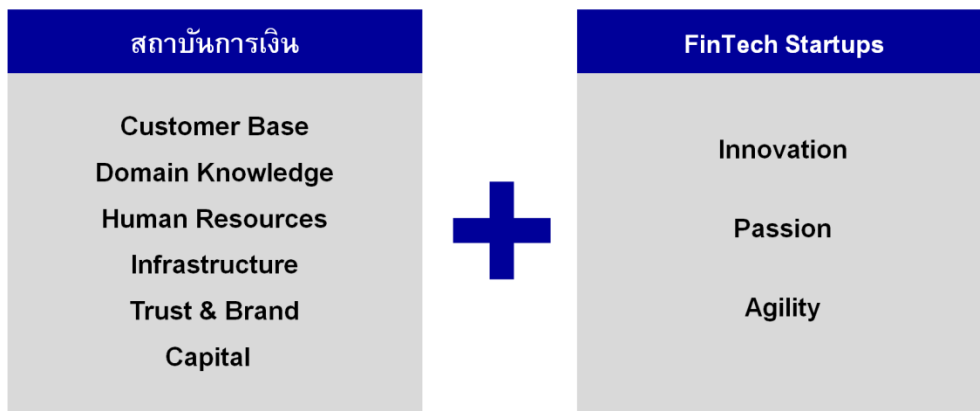
	บริการทางการเงินแบบเดิม	บริการทางการเงินแบบใหม่ด้วย FinTech
Investment Management	<ul style="list-style-type: none"> • การให้คำแนะนำในการลงทุนโดยผ่านเจ้าหน้าที่ • ช่องทางส่งคำสั่งซื้อขายออนไลน์ 	<ul style="list-style-type: none"> • การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยให้คำแนะนำในการลงทุน (Robo-advisor)
Capital Raising	<ul style="list-style-type: none"> • การระดมทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์ 	<ul style="list-style-type: none"> • การระดมทุนจากคนจำนวนมาก (Crowd funding) โดยไม่ผ่านตัวกลาง เช่น ธนาคาร ตลาดหลักทรัพย์ ตลาดตราสารหนี้
Insurance	<ul style="list-style-type: none"> • การทำประกันแบบเดิมที่มีลักษณะ one-size-fits-all คิดอัตราเบี้ยประกันภัย จากข้อมูลสถิติ และค่าเฉลี่ย และความคุ้มครองมีลักษณะเป็นมาตรฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> • การทำประกันโดยใช้ข้อมูลเฉพาะบุคคลประกอบ เช่น ลักษณะการใช้ชีวิต การใช้จ่าย เป็นต้น • การทำประกันที่ครอบคลุมความคุ้มครองใหม่ๆ เช่น self-driving vehicles หรือ drones เป็นต้น
Payment & Settlement	<ul style="list-style-type: none"> • การชำระเงินด้วยธนบัตร 	<ul style="list-style-type: none"> • Digital wallet, blockchain, online payment
Deposit & Lending	<ul style="list-style-type: none"> • การกู้เงินผ่านธนาคาร 	<ul style="list-style-type: none"> • การกู้เงินระหว่างประชาชนกันเอง (Peer-to-peer lending)

๒.๓ ความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการเงินกับ FinTech

การร่วมมือกัน (Collaboration) ระหว่างสถาบันการเงินและ Fintech startups จะช่วยยกระดับการให้บริการและพัฒนาระบบธุรกิจการเงิน การพัฒนาของเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินทำให้เกิดผู้ประกอบการขึ้นในอุตสาหกรรมการเงิน ส่งผลให้มีการแข่งขันที่สูงขึ้นในการพัฒนาบริการทางการเงินที่หลากหลายและโมเดลธุรกิจใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น จากจุดเด่นที่ต่างกันไปแต่ละด้านของสถาบันการเงินกับ FinTech เช่น จุดเด่นด้านความคล่องตัวของธุรกิจ (Agility) และความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเฉพาะด้าน (Innovation) ในการสร้างนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ ของ FinTech ที่จะช่วยยกระดับบริการทางการเงินไปอีกขั้น ขณะที่สถาบันการเงินมีฐานลูกค้าที่กว้าง มีโครงสร้างของระบบทั้งด้านบุคลากร องค์ความรู้ และเงินทุนที่เข้มแข็ง และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ มีความเชื่อมั่นจากลูกค้า การร่วมมือระหว่างกันจะช่วยยกระดับธุรกิจการเงินของประเทศและทำให้ลูกค้าได้รับประโยชน์ผ่านบริการและผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาของระบบการเงินของประเทศโดยรวม ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมโดยมีระบบสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการเงินและ Fintech startups จึงเป็นหนึ่งบทบาทสำคัญที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญ

แผนภาพที่ ๓ ความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการเงินกับ FinTech

สร้างสภาพแวดล้อมโดยมีระบบสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกัน
ระหว่างสถาบันการเงินและ FinTech Startups

๒.๔ ประเภทการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงิน

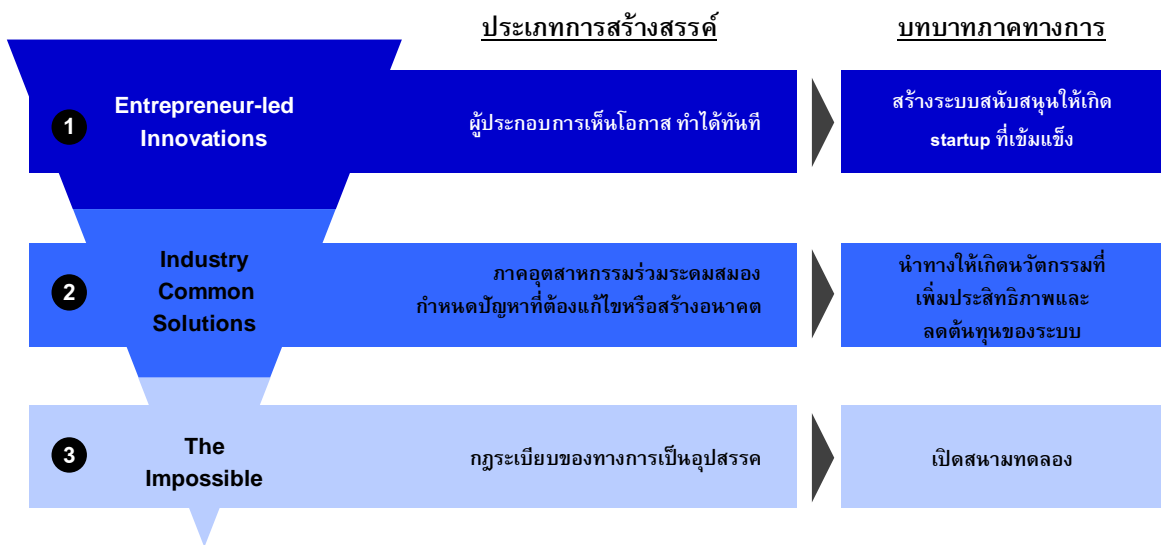
๑) นวัตกรรมที่สร้างสรรค์จากผู้ประกอบการ (Entrepreneur-led Innovations) ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ผู้ประกอบการเห็นโอกาสแล้วจึงนำมาสร้างให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า หรือพัฒนาบริการที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และช่วยลดต้นทุน ซึ่งภาครัฐจะมีส่วนเข้ามาช่วยสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมที่มากขึ้นด้วยการสร้างความเข้มแข็งของ startup เช่น การส่งเสริมความรู้และการสนับสนุนแหล่งเงินทุน

๒) นวัตกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกันของอุตสาหกรรม (Industry Common Solutions) เกิดขึ้นจากการร่วมระดมความคิดเพื่อกำหนดปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือสร้างระบบเพื่อการพัฒนาในอนาคต เป็นการยกระดับการให้บริการและพัฒนาธุรกิจ ตัวอย่างเช่น การใช้ระบบจ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เงินสดจะช่วยลดต้นทุนของธนาคารในการบริหารเงินสดและสามารถลดค่าธรรมเนียมในการให้บริการ

แก่ประชาชนได้ ในส่วนของตลาดทุน การปรับกระบวนการทำงานจากการใช้คน และเอกสารเป็นหลัก (paper-based) มาเป็นกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์ (electronic-based) หรือกระบวนการยืนยันตัวตน E-KYC (Know Your Customer) ซึ่งภาครัฐจะมีส่วนเข้ามาช่วยนำทางให้เกิดนวัตกรรมที่เพิ่มประสิทธิภาพ และลดต้นทุนของระบบ

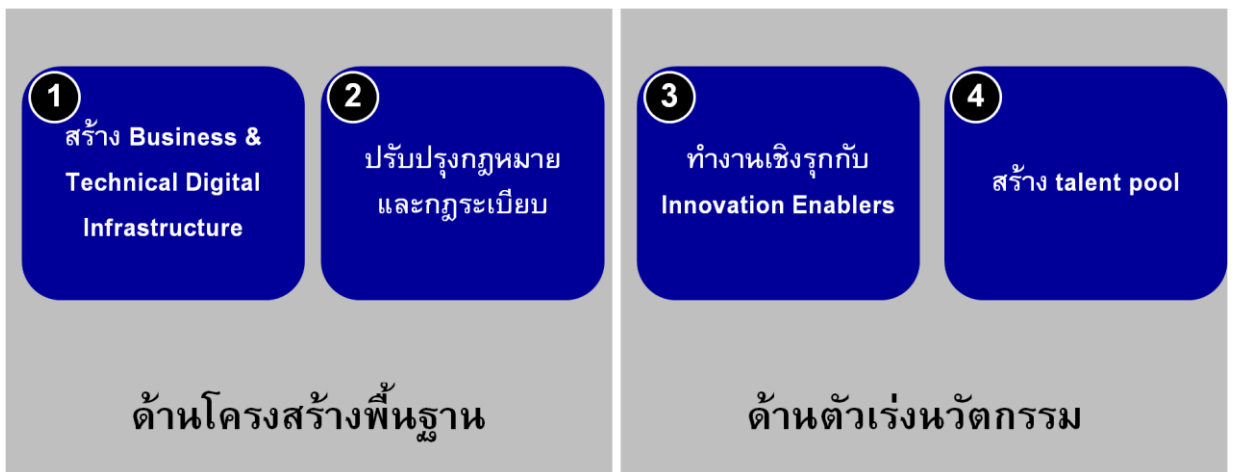
๓) นวัตกรรมที่สร้างสรรค์จากความเป็นไปไม่ได้ (The Impossible) ซึ่งเกิดขึ้นจากการสร้างนวัตกรรมที่ผู้ประกอบการเห็นโอกาสแต่เนื่องจากดำเนินการให้บริการหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านั้นยังติดปัญหาเรื่องกฎระเบียบ ดังนั้น เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมประเภทนี้ ภาครัฐอาจจะเปิดสนามทดลอง เช่น การผ่อนคลายนโยบายสำหรับผู้ประกอบการเพื่อทดลองพัฒนาระบบและนวัตกรรม เป็นต้น

แผนภาพที่ ๔ ประเภทของการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงินและบทบาทของภาครัฐ

๒.๕ พัฒนาการที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต

แผนภาพที่ ๕ พัฒนาการที่คาดหวัง

๑) การสร้าง Business & Technical Digital Infrastructure

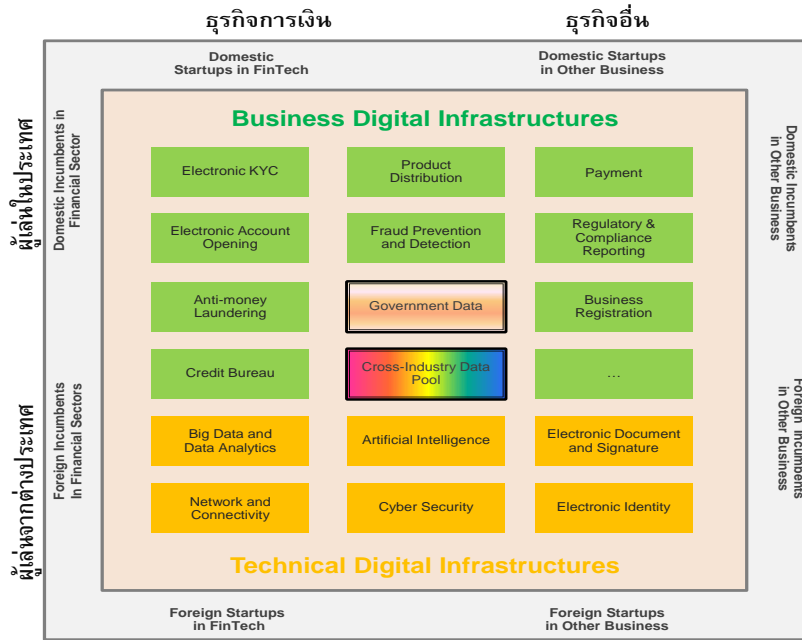
- ศูนย์กลางการจัดเก็บฐานข้อมูลภาครัฐ (Government Data) ที่ถูกต้อง ครบถ้วน พร้อมใช้ (central place for all government data) และเปิดให้ทุกภาคส่วนสามารถใช้ข้อมูลภาครัฐที่ไม่เป็นความลับ (non-sensitive data) โดยอัตโนมัติ (by default) และไม่มีค่าใช้จ่าย หรืออาจมีค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสม สิ่งนี้จะช่วยสนับสนุนให้ภาคเอกชนสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ และธุรกิจใหม่ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐต้องเปิดให้มีการตรวจสอบผลและต้นทุนของการจัดเก็บและการใช้ข้อมูลได้ เพื่อเป็นข้อมูลให้ภาครัฐปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล และกระตุ้นการใช้ข้อมูลเพื่อนำไปต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมใหม่มากยิ่งขึ้น

- ศูนย์กลางการจัดเก็บฐานข้อมูลระหว่างกลุ่มธุรกิจ (Cross-industry Data Pool) ที่ครอบคลุม พร้อมใช้ และให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำ และสามารถแชร์ข้อมูลระหว่างกันได้ บนหลักการว่าข้อมูลเป็นของตัวลูกค้ามีใช้ผู้จัดเก็บข้อมูล เช่น KYC data pool เป็นฐานข้อมูลด้านการพิสูจน์ตัวตนและรู้จักลูกค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถดึงข้อมูลไปใช้ได้ ไม่ซ้ำซ้อนข้อมูลของการตรวจสอบสถาบันและบุคลากรในตลาดการเงิน เพื่อให้หน่วยงานกำกับดูแลทำงานได้รวดเร็วขึ้น เป็นต้น

- โครงสร้างพื้นฐานกลาง (Common Utilities) ที่สามารถตอบสนองความต้องการร่วมกันของกลุ่มคนต่าง ๆ ในธุรกิจการเงิน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น ลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน และลดต้นทุนของผู้ประกอบธุรกิจและระบบในระยะยาว รวมถึงลดต้นทุนการดำเนินการเกี่ยวกับ Regulatory และ Compliance โดยโครงสร้างพื้นฐานกลางนี้ต้องมีความปลอดภัย โปร่งใส สามารถเข้าถึงได้สะดวก ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม สามารถเชื่อมโยงกับต่างประเทศได้ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ โครงสร้างพื้นฐานกลางอาจมีความเป็น natural monopoly จึงต้องดูแลให้มีการคำนึงถึงการเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม และราคาที่เหมาะสม ตลอดจนการไม่ปิดกั้นทางกฎหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้มี operator มาเสนอบริการเดียวกันได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น (๑) Fund Settlement เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ลงทุนในหน่วยลงทุน ให้บริหารจัดการหน่วยลงทุนได้อย่างสะดวก สามารถเปรียบเทียบผลประโยชน์และคุณสมบัติ รวมถึงสามารถสับเปลี่ยนกองทุนได้อย่างสะดวก และ (๒) Distributed Ledger Technology (DLT) ซึ่งช่วยให้กระบวนการซื้อขายหลักทรัพย์ง่ายขึ้นตลอดทั้งสาย (value chain) ตั้งแต่การซื้อขายจนถึงการชำระและส่งมอบหลักทรัพย์ นอกจากนี้ สามารถนำ DLT ไปประยุกต์ใช้ในโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ได้อีกมาก เป็นต้น

- การเชื่อมโยงกันระหว่างภาคธุรกิจและ FinTech โดยเปิดให้มี Interoperability และ Open Application Programming Interface (Open API) กล่าวคือ ความสามารถในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศระหว่างระบบที่อาจจะมีโปรแกรมและโครงสร้างของข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย โดยที่ยังรักษาความหมายและเป้าหมายของข้อมูลเดิมไว้อย่างถูกต้องโดยไม่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งเปิดให้มี open API ซึ่งจะเปิดช่องทางเชื่อมต่อให้ระบบต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้ ทำให้ FinTech สามารถเข้าถึงข้อมูลลูกค้าและระบบได้ง่ายและสะดวกขึ้น ช่วยให้ FinTech สร้างระบบใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดมากขึ้นและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจได้ ตลอดจนเป็นระบบที่สามารถเชื่อมโยงกับต่างประเทศได้

แผนภาพที่ ๖ ภาพที่คาดหวังในอนาคต (Envisioned Future Stage)

แผนภาพที่ ๗ ตัวอย่างโครงสร้างพื้นฐานกลางที่ใช้ร่วมกันในระดับประเทศ (Common Infrastructure)

Need of market participant	Description	Examples of utilities
Limit supplier power	Participants collaborate to create a self-owned alternative to a powerful supplier	- Symphony Communication Services/ Perzo (messaging service to replace Bloomberg)
Increase market liquidity	Participants collaborate to gain additional transparency of market supply/demand	- Project Neptune - Plato Partnership - Luminex Trading
Tackle common regulatory reqs	Participants collaborate or use infrastructure to tackle common operational challenges	- Margin Transit Utility/ Collateral Management Utility - Blaze
Create common standards	Infrastructure develops common industry standards leveraging input from participants	- Swift - Omgeo SSI - BT SettleNet
Reduce/net transactions	Infrastructure acts as a middleman between participants to minimize handoffs	- DTC - Euroclear - DTCC Deriva/SERV - LSE's CSD
Share data	Infrastructure or BPOs help participants collaborate to enable secure data sharing	- Clariant Entity Hub - Markit/Genpact KYC - Swift KYC Registry - Soltra Edge (cybersecurity)
Recoup startup cost	BPOs externalize participants' in-house solutions for industry use to recoup setup cost	- FIS/Crédit Agricole derivative platform - SunGard's post-trade derivatives utility
Ability to purchase scale	BPOs and technology vendors jointly create comprehensive software/services	- Accenture Post-Trade Processing service - Wipro/LSE reconciliation utility

ที่มา : Industry News, Strategy Analysis (PwC 2016)

๒) การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ

เนื่องจากภาคการเงินมีความเชื่อมโยงกับเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจอย่างมาก ดังนั้นกฎหมายในภาคการเงินในปัจจุบันจึงมีระดับความเข้มงวดสูง ซึ่งสะท้อนถึงความระมัดระวังต่อความมั่นคงของสถาบันและระบบการเงิน ประกอบกับกฎหมายและกฎเกณฑ์บางเรื่องเขียนไว้ในอดีต จึงยังไม่ได้รองรับพัฒนาการทางธุรกิจหรือเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ทำให้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในภาคการเงินเกิดได้ยาก เพราะติดกรอบกฎหมายกฎเกณฑ์เดิม ด้วยเหตุนี้ การจะขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายใหม่ที่สอดคล้องกับทิศทางในอนาคตได้ ตัวอย่างเช่น

- **การมีกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เป็น Innovation Facilitation เพื่อรองรับ FinTech** โดยควรมีความยืดหยุ่นสามารถรองรับนวัตกรรมและธุรกิจการเงินประเภทใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่อาจคาดไม่ถึง ควรเื้ออำนวยการให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถคิดค้นแนวทางในการทำธุรกิจรูปแบบใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการได้ในเวลาที่รวดเร็ว ทันท่วงทีสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยไม่ติดกรอบกฎหมาย ตลอดจนให้ออกาสในการทดลองรูปแบบธุรกิจใหม่ได้ในขอบเขตที่ตกลงกัน เพื่อให้ทั้ง ๒ ฝ่ายได้มีโอกาสเรียนรู้ โดยฝั่งธุรกิจสามารถทดลองความเป็นไปได้ในรูปแบบธุรกิจใหม่ ส่วนฝั่งผู้กำกับดูแลมีเวลาในการทำความเข้าใจรูปแบบธุรกิจใหม่ เพื่อให้สามารถปรับกฎเกณฑ์กำกับดูแลให้สอดคล้องได้ รวมถึงเื้ออให้ผู้ประกอบธุรกิจมีต้นทุนและภาระด้านกฎเกณฑ์ที่ต่ำลง

- **การมี Digital and Electronic Laws ในระดับประเทศ** ที่สามารถรองรับ Digital Age ในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ รองรับการแข่งขัน และเื้ออำนวยการให้ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถทำได้ เช่น การรองรับการรู้จักลูกค้า (Know Your Customer : KYC) และการพิสูจน์ตัวตนทาง biometrics หรืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ (AML/CDD) การรับรองธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Signature) การทำธุรกรรมของผู้ถือหุ้นทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-proxy, e-voting) การรองรับการใช้ Crypto-currency ในระบบ Payment & Settlement เพื่อให้ระบบการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น การรองรับผลทางกฎหมายของเทคโนโลยี Blockchain เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังรวมถึงการมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและแชร์ข้อมูล (เช่น privacy law, data portability) โดยควรมอบสิทธิให้กับ Client หรือบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลที่แท้จริง (มิใช่ผู้ที่จัดเก็บ) ในการส่งมอบและแชร์ข้อมูลตนเองแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายใดก็ได้ หากเจ้าตัวยินยอม โดยผู้ที่จัดเก็บข้อมูลต้องรีบทำการส่งมอบข้อมูลนั้น ๆ เมื่อถูกร้องขอจากเจ้าของข้อมูล โดยไม่สามารถปฏิเสธหรือประวิงเวลาได้ ขณะเดียวกัน ข้อมูลที่มิได้มีการเปิดเผยชื่อบุคคล ควรพิจารณาให้สามารถเปิดเผยได้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าจะสร้างประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม นอกจากนี้ กฎหมายควรรองรับหรือสั่งการ (หากจำเป็น) ให้มีการเชื่อมโยงของระบบปฏิบัติการ (Open API) ของหน่วยงานและผู้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ

- **การคุ้มครองลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights)** ของผู้สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

- **การจูงใจทางภาษี (Tax Incentive)** ที่เื้ออำนวยการและเป็นเครื่องมือผลักดันและส่งเสริมการพัฒนาและขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการเงินเพื่อรองรับนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ โดยนโยบายที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา ได้แก่ (๑) การวิจัยพัฒนา (R&D) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม (๒) การสร้าง infrastructure ในด้านต่าง ๆ (๓) การประกอบธุรกิจที่รองรับนวัตกรรมทางการเงินของผู้เล่นรายเล็ก และ (๔) การดึงดูด talent ในอุตสาหกรรมจากทั้งในและต่างประเทศ

๓) การทำงานเชิงรุกกับ Innovation Enablers สร้างพันธมิตรกับธุรกิจ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยี

- ภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศจัดตั้ง Innovation Lab เพื่อเร่งสร้างนวัตกรรม ไม่เป็นศูนย์กลางรวมฐานข้อมูลทางความรู้ สามารถถ่ายทอด แบ่งปันข้อมูลสนับสนุนไปสู่หน่วยงานที่ต้องการ การสนับสนุนได้ทันที รวมถึงการทำการศึกษาร่วมกัน ในหัวข้อที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย

- การมี Accelerator Program ที่ดึงดูดให้ผู้มีประสบการณ์ทางธุรกิจเข้าร่วมลงทุน ในกิจการช่วงเริ่มต้น (Startup) ได้ร่วมประเมินความเป็นไปได้ทางธุรกิจ ให้คำแนะนำเพื่อสร้างสินค้าและบริการขั้นต่ำที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ (minimum viable product) และร่วมบริหารกิจการ เพื่อเพิ่มโอกาส ประสบความสำเร็จของนวัตกรรมที่สร้างขึ้น

- การมีศูนย์ Co-working Space เพื่อช่วยลดต้นทุนด้านสถานที่ และส่งเสริมการสร้าง เครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ รวมถึงส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการทดลองสร้าง นวัตกรรม

๔) การสร้าง talent pool ที่พัฒนาจากภายในประเทศและดึงดูดทักษะที่จำเป็นจาก ต่างประเทศ

- การสร้าง talent pool ที่พัฒนาจากภายในประเทศ ประการสำคัญอันดับแรก คือ ภาครัฐจะต้องมีความเข้าใจและพร้อมเปิดรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ตระหนักถึงความสำคัญ ตลอดจนประโยชน์อัน จะได้รับจากเทคโนโลยีนั้น ๆ ประการถัดไป คือ การส่งเสริมทางการศึกษา (เชิงปฏิบัติ) เพื่อสร้าง บุคลากรให้ตอบสนองต่อความต้องการที่มีต่อทักษะ ฝีมือในด้านนวัตกรรม ทั้งยังเป็นการเตรียมพร้อมรองรับ และแสดงออกให้เห็นว่าประเทศไทยมีความพร้อม และมีศักยภาพที่จะผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมปฏิบัติงานได้ รวมตลอดถึงการปลูกฝังให้บุคคลากรมี entrepreneur spirit มีความคิดริเริ่ม กล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ กล้าที่จะล้มเหลวและลุกได้ อันจะนำไปสู่การนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ปรับปรุง ยกระดับ และต่อยอดกระบวนการทำงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ให้เป็นที่ประจักษ์ทั้งในตลาดแรงงานในประเทศและ ต่างประเทศ ประการสุดท้าย เมื่อภาครัฐให้การสนับสนุนผลักดันทั้งใน ด้านนโยบายและบุคลากรแล้ว คือ เรื่องค่าตอบแทนและการพัฒนาฝึกอบรม ให้มีความทัดเทียมและแข่งขันได้ทั้งในกลุ่มภาครัฐและเอกชนรวม ไปถึงต่างประเทศด้วย จึงจะเป็นสิ่งจูงใจให้สามารถรักษาบุคลากรส่วนนี้ไว้ในประเทศต่อไปได้

- การดึงดูดทักษะที่จำเป็นจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง digital talent เป็นสิ่งที่ต้อง ดำเนินการต่อหลังจากที่ประเทศมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านนวัตกรรมอันจะสามารถเรียนรู้ และ พร้อมสำหรับการถ่ายทอดความรู้ที่จำเป็นจากต่างประเทศได้ ซึ่งการจะดึงดูดทักษะที่จำเป็นจากต่างประเทศ มาได้นั้น จำเป็นต้องสร้างสิ่งที่ดีเด่นกว่าประเทศอื่น ๆ เพื่อที่จะสามารถจูงใจแรงงานต่างประเทศที่มีทักษะ ให้เข้ามาในประเทศได้ โดยความต้องการพื้นฐานแล้วจะต้องอำนวยความสะดวกในด้าน working permit, permanent residency, การยกเว้นภาษี, สวัสดิการ ตลอดจนความสะดวกสบายอื่น ๆ

๒.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิรูป

เทคโนโลยีทางการเงินจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของระบบการเงินในอนาคต โดยจากรายงาน ของ World Economic Forum เทคโนโลยีทางการเงินจะส่งผลกระทบและสร้างประโยชน์ต่อโครงสร้าง ระบบการเงินและผู้บริโภคใน ๗ แนวทาง ดังนี้

- ๑) เพิ่มประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานและลดต้นทุนโดยรวม (streamlined infrastructure)
- ๒) การปรับขั้นตอนการทำงานที่มีคุณค่าให้เป็นอัตโนมัติ (automation of high value activities)

- ๓) การลดขั้นตอนงานของตัวกลาง (reduced intermediation)
- ๔) การนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในเชิงกลยุทธ์ (strategic role of data)
- ๕) การสร้างผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับกลุ่ม (niche specialized products)
- ๖) การทำให้ผู้บริโภคมีอำนาจต่อรองมากขึ้น (customer empowerment)
- ๗) การสนับสนุนการสร้างและปมเพาะพันธมิตรทางธุรกิจ (foster business partnership) เพื่อความร่วมมือในการสร้างนวัตกรรมของผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็ก

จากแนวโน้มดังกล่าวจะทำให้เกิดผลกระทบต่อแรงงานในภาคการเงิน โดยการทำให้ระบบและขั้นตอนการทำงานเป็นอัตโนมัติและลดขั้นตอนงานของตัวกลาง จึงกระทบต่อแรงงานในส่วนงานปฏิบัติการ ซึ่งจะถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมจากการว่างงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมมาตรการรองรับโดยการพัฒนาทักษะแรงงานในภาคการเงิน ให้มีความสามารถทำงานที่มีมูลค่าสูง (high value activities) เช่น การให้คำปรึกษาลูกค้า หรือการให้บริการที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการสร้างและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในภาคการเงิน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินให้ตอบสนองผู้บริโภคและประชาชนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. แนวทางการปฏิรูป

แนวทางการปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทั้งภาครัฐและเอกชน โดยให้ภาครัฐมีบทบาทเป็นผู้นำขับเคลื่อนการระดมสมองร่วมกับภาคเอกชน เพื่อระบุ common vision & pain point ในอุตสาหกรรม และ priority ประเด็นที่ต้องเร่งแก้ไข โดยประกอบไปด้วยกรอบการทำงาน ๔ ส่วนหลัก ได้แก่

๓.๑) การสร้าง Digital Infrastructure

๑) Business Infrastructure

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน Government Data ที่เปิดให้ผู้มีสิทธิสามารถเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐและนำไปใช้พัฒนานวัตกรรม เช่น ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ที่ดิน การปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน Cross-industry Data Pool เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงลึกข้ามอุตสาหกรรมได้ เช่น การจัดเก็บประวัติการรักษาพยาบาลของประชาชนเพื่อการรักษาระหว่างโรงพยาบาลและการคำนวณเบี้ยประกัน เป็นต้น

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็น Common Utility ตามความต้องการทางธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนทางธุรกิจ เช่น Electronic-KYC, Electronic-account opening, regulatory reporting, licensing registration, fraud & financial risk detection เป็นต้น

๒) Technical Infrastructure

- การพัฒนา Cyber Security สำหรับ National Critical Infrastructure ของประเทศ และสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมการสร้างบุคลากรด้าน Cyber Security และผลักดันให้การปฏิบัติที่มีมาตรฐานทั้งในภาครัฐและเอกชน

- การส่งเสริมการใช้ Electronic document and signature ในการทำธุรกรรม เพื่อลดค่าใช้จ่าย เพิ่มความรวดเร็วและแม่นยำ แก้ไขปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมาย โดยอาจให้หน่วยงาน

ของรัฐเป็นผู้นำร่องการใช้ Electronic Document and Signature ในการทำธุรกรรม โดยส่วนหนึ่งของการพัฒนาอาจจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานและเครือข่ายหรือ Ecosystem เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลงทุนในธุรกิจที่ให้บริการด้าน Public Key Infrastructure (PKI) มารองรับ

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการทำ Digital Identity เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในการยืนยันตัวบุคคลในโลก Cyber ลดต้นทุน เพิ่มความแม่นยำ และลดการปลอมแปลงตัวตน (Fraud Prevention)

- การส่งเสริมการลงทุน การวิจัย และการพัฒนาเทคโนโลยีในสาขา Artificial Intelligence (AI) โดยสนับสนุนภาคเอกชนให้ลงทุนใน AI Technology ส่งเสริมการผลิตหรือนำเข้าบุคลากรในสาขา AI เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรขนาดกลางและขนาดเล็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

- การส่งเสริมการลงทุน การวิจัย และการพัฒนาเทคโนโลยี Big Data Platform and Analytics ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพให้องค์กรขนาดกลางและเล็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

- การพัฒนา Network and connectivity ทำให้โครงข่ายเข้าถึงง่าย ต่อเอกชนและบุคคลทั่วไป มุ่งเพิ่มคุณภาพและพัฒนามาตรฐานให้กลไกการเชื่อมต่อและ Protocol ต่าง ๆ เป็นมาตรฐานที่สากลรองรับ โดยการนำมาตราฐานมาใช้เพื่อให้ทุกฝ่ายสื่อสารเป็นภาษาเดียวกัน เพื่อลดต้นทุนของทุกฝ่าย และอำนวยความสะดวกกับต่างประเทศ เช่น Universal Interconnect Services ที่ใช้เชื่อมต่อแต่ละ innovator ทั้งในและต่างประเทศให้สื่อสารเป็นภาษาเดียวกัน เช่น การใช้ ISO ๒๐๐๒๒ สำหรับการชำระเงิน เป็นต้น

๓.๒) การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ (Rules and Regulations)

๑) การออกและปรับปรุงกฎหมายและกฎเกณฑ์ของภาครัฐ (New Rules/regulations Issuance)

ในปัจจุบันภาคธุรกิจในตลาดทุนทั้งผู้ประกอบการปัจจุบันและผู้ประกอบการรายใหม่เริ่มนำนวัตกรรม (innovation) ใหม่ ๆ โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) มาให้บริการต่อผู้ลงทุนอย่างแพร่หลาย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต เช่น การซื้อขายด้วย algorithmic trading การใช้ algorithm ช่วยในการให้ข้อมูลหรือคำแนะนำการลงทุน การวางแผนการลงทุน และบริหารจัดการลงทุน (robo- advisor) เป็นต้น ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านี้มีทั้งผู้ที่พร้อมจะให้บริการ และผู้ที่ยังไม่มั่นใจ และต้องการทดสอบแนวคิดกับลูกค้าจริง ดังนั้น การมีกฎเกณฑ์และกฎหมายที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับทิศทางในอนาคตจึงเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น ได้แก่

- การผลักดันให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีผลตามกฎหมาย (Digital and Electronic Laws) เช่น การทำ KYC, การทำ account opening และการลงนาม signature ในรูปแบบ electronic เป็นต้น โดยเฉพาะ electronic signature ให้มีผลบังคับทางกฎหมายตามกรณีตัวอย่างการตีความของศาล

- การลดกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าทำธุรกิจ (Barrier-to-entry Reduction) เช่น กฎหมายรองรับการทำธุรกรรม Crowd Funding และ Peer to Peer Lending ได้แก่

- (๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับธุรกรรมกู้ยืมเงิน และความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศมาลงทุนใน Startup ไทย

(๒) กฎหมายบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (NCB) เช่น ขยายประเภทสมาชิก NCB ให้ครอบคลุมผู้ให้บริการ Peer to Peer Lending

(๓) กฎหมาย Escrow Agent ให้เพิ่มหน้าที่ของ Escrow Agent ที่ดูแลเงิน (เพิ่ม Players)

- **การจัดทำ Regulatory Sandbox** ด้วยโครงสร้างกฎหมายในปัจจุบัน ผู้ให้บริการ Innovative Financial Services จะต้องมาขอรับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจตามหลักเกณฑ์ปกติ จึงเท่ากับเป็นการปิดกั้นการเกิดของผู้ให้บริการที่จะเป็นประโยชน์กับผู้ลงทุน เนื่องจากขาดความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ดังนั้น regulatory sandbox จึงเป็นกลไกที่จะช่วยให้ผู้ให้บริการที่ยังไม่พร้อมประกอบธุรกิจ หรือยังไม่มั่นใจในรูปแบบการประกอบธุรกิจของตน สามารถทดสอบนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) มาใช้ในการให้บริการกับลูกค้าจริงภายใต้ขอบเขตที่จำกัดผลกระทบต่อลูกค้า โดยไม่มีอุปสรรคจากต้นทุนด้านกฎเกณฑ์ที่สูง รวมถึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้แก่ผู้ที่สนใจสามารถสมัครเข้าทดสอบการให้บริการใน regulatory sandbox ได้ตามกระบวนการที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กำหนด

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจปัจจุบันออกแบบมาเพื่อธุรกิจแบบดั้งเดิม (traditional type ซึ่งใช้คนเป็นหลักในการให้บริการ) ยังมีความไม่เหมาะสม และปิดกั้นการพัฒนาด้าน FinTech innovation เช่น พยายามเขียนชำระแล้วอาจสูงเกินความจำเป็นสำหรับรูปแบบที่ใช้ FinTech และข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบงานหรือบุคลากรในการประกอบธุรกิจยังไม่เหมาะสมกับรูปแบบการประกอบธุรกิจดังกล่าว เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จึงจะออกหลักเกณฑ์ชั่วคราว (temporary regulation) ที่เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจที่หลากหลายในขอบเขตจำกัดมาทดลองใช้ก่อนในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น ๑๘ เดือน เป็นต้น เพื่อไม่ให้ภาคธุรกิจต้องรอกระบวนการแก้ไขหลักเกณฑ์ซึ่งมีขั้นตอนและใช้ระยะเวลานาน โดยสำนักงานจะนำข้อเสนอแนะของภาคธุรกิจในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ออกหลักเกณฑ์ถาวรต่อไป

สำหรับด้านระบบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ก็นำแนวทาง regulatory sandbox มาใช้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนา FinTech ให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้หลากหลาย เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงิน ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ด้วยต้นทุนการให้บริการที่เหมาะสม

ผู้สมัครเข้าร่วมทดสอบนวัตกรรมอาจเป็นสถาบันการเงิน ผู้ประกอบธุรกิจเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) หรือผู้ที่มีความชำนาญด้านเทคโนโลยี ซึ่งต้องการเสนอนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีใหม่มาสนับสนุนการให้บริการทางการเงินแก่ผู้บริโภค ภายใต้สภาพแวดล้อมของการประกอบธุรกิจจริงที่จำกัดขอบเขต กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และช่วงเวลาในการทดสอบ เพื่อจำกัดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จะพิจารณาการกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและความจำเป็นแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ธุรกรรมหรือนวัตกรรมที่นำมาทดสอบใน regulatory sandbox ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) นั้น ต้องเป็นธุรกรรมที่อยู่ภายใต้ขอบเขตการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้แก่ การกู้ยืมเงินการชำระเงิน หรือธุรกรรมทางการเงินอื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เห็นชอบ

แนวทาง regulatory sandbox นี้จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเริ่มทดสอบนวัตกรรมกับลูกค้าจริงได้เร็วขึ้น อีกทั้งยังเป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ให้บริการทางการเงินและผู้กำกับดูแล อันจะนำไปสู่การออกหรือปรับปรุงนโยบายการกำกับดูแลที่เหมาะสมต่อไป

- การจัดทำ Virtual Sandbox กรณีผู้ให้บริการที่ต้องการทดสอบบริการกับข้อมูลจริง แต่ยังไม่พร้อมจะให้บริการกับลูกค้าจริง สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จะส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลที่พร้อมใช้ เช่น fund factsheet / prospectus ที่เป็น machine readable และประสานงานทางด้านข้อมูลกับหน่วยงานหรือสมาคมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ให้บริการเข้าถึงและสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการทดสอบได้

- การจัด data protection level ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมควบคู่กับการคุ้มครองข้อมูลผู้บริโภค และผลักดันให้นำข้อมูลไปใช้ในเชิงวิเคราะห์ได้หากเป็นรายการที่ไม่มีการระบุตัวตน โดยให้มีกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมาย market conducts เช่น การบริหารจัดการข้อมูลสำคัญและประเด็นเชิงจริยธรรมการใช้ข้อมูล เป็นต้น

๒) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) ในนวัตกรรมที่สร้างขึ้นอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

๓) แรงจูงใจด้านภาษี

นโยบายสร้างแรงจูงใจด้านภาษี (Tax Incentive) ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการทำธุรกรรมเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมในระบบการเงินไทย ตัวอย่างเช่น

- การให้แรงจูงใจด้านภาษี (Tax Incentive) แก่ผู้ประกอบการ ที่พัฒนาการวิจัยและการพัฒนา (R&D) และใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม (technology/innovation) เพื่อทำธุรกิจ

- การให้แรงจูงใจด้านภาษี (Tax Incentive) แก่ผู้ลงทุน ที่ลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้น เช่น ภาษีกำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น

๓.๓) การทำงานเชิงรุกกับ Innovation Enablers

๑) Innovation Lab

- การส่งเสริมการจัดตั้ง Innovation Lab เพื่อเร่งสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น ทั้งจากภาคเอกชนในประเทศและต่างประเทศ เช่น กรณีของ MAS ในสิงคโปร์ ที่รัฐบาลสนับสนุนเงินคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใน Innovation Center เป็นต้น

๒) Accelerator Program

- การดึงดูดผู้มีประสบการณ์ทางธุรกิจให้เข้าร่วมลงทุนในกิจการช่วงเริ่มต้น (Startup) โดยประเมินความเป็นไปได้ทางธุรกิจ ให้คำแนะนำเพื่อสร้างสินค้าและบริการขั้นต่ำที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ (minimum viable product) และร่วมบริหารกิจการ เพื่อเพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จ

๓) Co-working Space

- การสร้างศูนย์ Co-working Space เพื่อช่วยลดต้นทุนด้านสถานที่ และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ

- การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการทดลองเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม

๓.๔) การพัฒนาบุคลากรด้านนวัตกรรมทางการเงิน (FinTech Talent Development)

๑) หลักสูตรนวัตกรรมทางการเงิน (FinTech Course)

หลักสูตรมาตรฐานด้านการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในประเทศให้มีความพร้อมสำหรับการเป็นผู้ใช้งานและการเป็นผู้พัฒนานวัตกรรม

ทางการเงิน โดยแบ่งความเข้มข้นของเนื้อหาออกเป็น ๓ หลักสูตร ตามความรู้พื้นฐานด้านการเงินและความเข้าใจในเทคโนโลยีของผู้เรียน ดังนี้

- **หลักสูตรที่ ๑ สำหรับบุคลากรในตลาดการเงิน** เพื่อสนับสนุนแนวคิดเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาบริการทางการเงินปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือการสร้างสรรคบริการใหม่ภายใต้การดูแลของสถาบันการเงินต้นสังกัด โดยมีลักษณะเป็นหลักสูตรแบบกระชับ เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละประเภทของนวัตกรรมทางการเงิน เช่น Retail Investment, Robo-advisor, Crowd Funding, Peer to Peer Lending, InsurTech, Crypto-Currency เป็นต้น

- **หลักสูตรที่ ๒ สำหรับบุคลากรในภาคเทคโนโลยี** เพื่อสร้างพื้นฐานความรู้ในด้านการเงินและความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ ตลอดจนโอกาสและช่องทางที่เหมาะสมในการทำงานในสายนวัตกรรมทางการเงิน โดยมีรูปแบบเป็นหลักสูตรแบบสมบูรณ์และต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ความรู้พื้นฐานของบริการทางการเงิน เทคโนโลยีจำเป็นที่อยู่เบื้องหลังการพัฒนานวัตกรรม จนถึงความน่าสนใจของนวัตกรรมทางการเงินในแต่ละประเภท

- **หลักสูตรที่ ๓ สำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจรวมถึงนักเรียนนักศึกษา** เพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้งานนวัตกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ และปูพื้นฐานความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการด้านนวัตกรรมทางการเงิน โดยแบ่งหลักสูตรออกเป็น ๒ ระดับเนื้อหา คือ ความรู้เบื้องต้นในนวัตกรรมทางการเงิน และหลักสูตรย่อยสำหรับนวัตกรรมทางการเงินแต่ละประเภท

สมาคมฟินเทคประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยคาดหวังผลสำเร็จจากหลักสูตร ที่ ๑ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ผ่านความร่วมมือจากสมาคมธนาคารไทย สมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย สมาคมบริษัทจัดการลงทุน สมาคมประกันชีวิตไทย เพื่อให้การเรียนรู้ในหลักสูตรดังกล่าวสามารถใช้ยื่นประกอบการต่อใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องได้ ส่วนหลักสูตรที่ ๒ และ ๓ จะมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ผลสำเร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๑

๒) โครงการห้องทดลองนวัตกรรมทางการเงินในมหาวิทยาลัย (University FinTech Lab)

ห้องทดลองนวัตกรรมทางการเงินในมหาวิทยาลัยเป็นโครงการต่อยอดจากหลักสูตรนวัตกรรมทางการเงิน (FinTech Course) โดยมหาวิทยาลัยที่ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ ร่วมกับเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐ และการสนับสนุนด้านทรัพยากรบุคคลจากสมาคมฟินเทคประเทศไทย เพื่อเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาที่ต้องการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินได้เข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น โดยโครงการที่มีศักยภาพจะได้รับการผลักดันให้ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมผ่าน Accelerator และ Incubator ในลำดับถัดไป ผลสำเร็จที่คาดหวัง คือ การจัดตั้งห้องทดลองนวัตกรรมทางการเงินในมหาวิทยาลัย อย่างน้อย ๓ แห่ง ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ และกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมทางการเงินที่ใช้ได้จริงซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากห้องทดลองนี้ อย่างน้อย ๓ โครงการภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

๓) การรับนักศึกษาฝึกงานในสาขาการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน (FinTech Internship Program)

การประสานระหว่างสถาบันการเงินที่ต้องการรับนักศึกษาเพื่อทำงานหรือฝึกงานกับมหาวิทยาลัยที่ต้องการส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในสาขานี้ ทั้งนี้ในอนาคตอันใกล้ สถาบันการเงินในประเทศอาจเผชิญปัญหาเรื่องการสรรหาและพัฒนาบุคลากรด้านนวัตกรรมทางการเงิน ในขณะที่นักศึกษาจบใหม่ส่วนมากยังไม่มี ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับการทำงานในอุตสาหกรรมการเงินและนวัตกรรมทางการเงิน สมาคมฟินเทคประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว

โดยการทำหน้าที่เป็นตัวกลาง โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการฝึกงานอย่างทั่วถึง ในแต่ละมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ ควบคู่กับการสอนในหลักสูตรนวัตกรรมทางการเงินสำหรับนักศึกษา (FinTech Course) โดยคาดหวังผลสำเร็จในการฝึกงานจริงของนักศึกษาภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๑

๔) การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านนวัตกรรมทางการเงิน (FinTech Knowledge Sharing)

นวัตกรรมทางการเงินเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการติดตามในระดับนานาชาติ เพื่อเปิดมุมมองให้รอบด้านเกี่ยวกับพัฒนาการใหม่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคภายในประเทศในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้น การจัดเวทีเพื่อให้ผู้ประกอบการในระดับนานาชาติมานำเสนอนวัตกรรมและโมเดลทางธุรกิจในประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยหน่วยงานภาคทางการซึ่งรวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลระบบการเงินทั้งระบบควรร่วมกันจัดเวทีดังกล่าวเป็นประจำทุกไตรมาส โดยคาดหวังให้เกิดขึ้นต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ นอกจากนี้ ในระดับภายในประเทศเอง การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านนวัตกรรมทางการเงินระหว่างภาคการศึกษา (Academic) และผู้ประกอบการ (Practitioners) เป็นเรื่องที่จำเป็นมากเช่นกัน ดังนั้น สมาคมฟินเทคประเทศไทยจะประสานกับภาคการศึกษาและผู้ประกอบการเพื่อจัดตั้งช่องทางความร่วมมือระหว่างกันให้เป็นรูปธรรมภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๑

๕) การเร่งพัฒนาบุคลากรโดยอาศัยองค์ความรู้ที่จำเป็นจากต่างประเทศ (Talent Import)

การส่งเสริมนโยบายที่ดึงดูดบริษัทและบุคลากรที่มีความชำนาญและมีนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่ม digital talent ให้เข้ามาทำงานในไทย เช่น การให้สิทธิพิเศษด้าน Working Permit/Visa, Tax Incentive และ Expat Benefit Program เป็นต้น ซึ่งการนำเข้าเทคโนโลยี อุปกรณ์ และองค์ความรู้ที่จำเป็นดังกล่าวจากต่างประเทศ จะช่วยเร่งขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ในไทยได้อย่างรวดเร็ว

๔. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงินให้เกิดผลที่รวดเร็วและเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องผลักดันผ่านกลไกที่สำคัญที่ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ได้แก่

๔.๑) การมีกฎหมายที่มีความสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการส่งเสริมให้เกิดระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน

ข้อมูลคือหัวใจสำคัญของการพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมทางการเงิน (FinTech) ปัจจุบันผู้ประกอบการมีการบริหารจัดการให้ได้มาซึ่งข้อมูลและสารสนเทศ ด้วยการรวบรวม จัดเก็บ รวมถึงการใช้หรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการทางการเงินอย่างแพร่หลาย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงิน

อย่างไรก็ดี การนำข้อมูลลูกค้าไปใช้นั้น ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (data privacy) ของลูกค้าด้วย เพื่อมิให้ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำคัญในความเป็นส่วนตัว (privacy right) ของประชาชนที่ต้องได้รับการคุ้มครอง อันจะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันมีกฎหมายเฉพาะหลายฉบับที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานของรัฐ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ และประกาศคณะกรรมการธุรกรรม

ทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งออกตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๙ ดังนั้น การกำหนดขอบเขตการใช้บังคับ รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่จะมีผลบังคับใช้นั้น ควรพิจารณาความเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือขัดหรือแย้งกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ การพิจารณากำหนดบทบัญญัติและกฎเกณฑ์ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล และการส่งเสริมสนับสนุนภาคธุรกิจให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประมวลผลหรือวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินให้ตอบโจทย์ความต้องการได้ดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการทางการเงิน โดยกฎหมายดังกล่าวควรมีหลักการสำคัญที่ระบุในบทบัญญัติ เช่น

- การให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการยินยอมและไม่ยินยอมให้ข้อมูล รวมถึงการร้องขอ ให้มีการโอนข้อมูลส่วนบุคคล (right to data portability) จากผู้ให้บริการในปัจจุบันไปยังผู้ให้บริการรายอื่นได้ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีทางเลือกในการใช้บริการได้สะดวกและหลากหลายยิ่งขึ้น
- การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ใช้ข้อมูล ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการนำข้อมูลไปใช้ รวมถึงหลักการที่จะเปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลที่สาม
- การกำหนดให้ผู้ให้บริการมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยช่วงการใช้ข้อมูล เช่น มีผู้ตรวจสอบว่าการใช้ข้อมูลเป็นไปตามกฎหมาย รวมถึงการให้ทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา ยกเว้นการจัดเก็บข้อมูลไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในอนาคต
- ในกรณีที่ผู้ให้บริการลบหรือแปลงข้อมูลเพื่อมิให้สามารถระบุตัวบุคคล (anonymisation) และมีมาตรการเพียงพอที่ทำให้มั่นใจว่าไม่สามารถระบุตัวตนย้อนกลับได้ (re-identification) โดยให้จัดว่าเมื่อไม่สามารถระบุตัวตนได้แล้ว สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิด เพื่อประโยชน์ต่อผู้ให้บริการในการพัฒนาสินค้าและบริการ มิฉะนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรม
- การเปิดโอกาสให้เกิดการใช้และเคลื่อนย้ายข้อมูล (free flow of personal data) ระหว่างผลิตภัณฑ์ ระหว่างบริษัทในเครือ ระหว่างอุตสาหกรรม (cross-industry) และระหว่างประเทศ ด้วยการนำโครงสร้างพื้นฐาน เช่น open data, open API และการนำ big data มาใช้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบริการและสินค้าที่หลากหลาย ครบวงจร และช่วยลดต้นทุนของผู้ให้บริการ

๔.๒) การประสานความร่วมมือของหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อขับเคลื่อนนโยบายร่วมกัน

หน่วยงานกำกับดูแลทั้ง ๓ แห่ง ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ควรประสานการทำงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายที่เชื่อมโยงกัน โดยร่วมกันกำหนดนโยบาย ส่งเสริม และแก้ไขประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน เพื่อให้การพัฒนาและกำกับดูแลในภาพรวมเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีเอกภาพ

๔.๓) คำสั่งทางการบริหารเพื่อการปฏิรูปนวัตกรรมทางการเงิน

๑) ด้าน Cyber security ควรกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติตามมาตรฐาน ISO ๒๗๐๐๑ ซึ่งมีข้อกำหนดเรื่องความมั่นคงและความปลอดภัยของข้อมูลเป็นพื้นฐานขั้นต่ำ โดยแต่ละหน่วยงานควรพิจารณามาตรฐานและมาตรการอื่นเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้าน cyber security ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับระบบความมั่นคงและความปลอดภัยของข้อมูล ดังนั้น ควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามารับผิดชอบด้าน cyber security โดยตรง

๒) การเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่ระบบคอมพิวเตอร์สามารถอ่านค่าและใช้งานต่อได้ (Machine-readable) นวัตกรรมด้านการบริการทางการเงินส่วนใหญ่ใช้กระบวนการทำงานที่เป็นอัตโนมัติ โดยมีคอมพิวเตอร์ทำงานแทนคน ดังนั้น ข้อมูลที่ภาครัฐเปิดเผยต้องอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการนำไปใช้งานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งในปัจจุบันข้อมูลบางประเภทและประกาศต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่เอกสารที่ออกจากภาครัฐยังอยู่ในรูปแบบเอกสาร PDF หรือรูปภาพ เช่น ข้อมูลการฟอกเงินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ข้อมูลความผิดมูลฐานของกรมตำรวจ ข้อมูลคดีล้มละลายของกรมบังคับคดี เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้งานต่อได้ทันที เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมบริการทางการเงิน ทั้งนี้ภาครัฐอาจพิจารณาจัดให้มี portal กลางที่รวบรวมข้อมูลที่ภาครัฐเผยแพร่ เช่นเดียวกับที่ประเทศอังกฤษจัดให้มีขึ้น

๓) การให้บริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล เพื่อลดการใช้กระดาษ (paperless) เช่น การออกใบอนุญาตหรือการคัดลอกสำเนาเอกสารทางราชการควรใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการให้ส่งต่อข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลภาครัฐที่นำเชื่อถือระหว่างกันได้

๔) การสร้าง portal กลางเพื่อจัดเก็บข้อมูลของบุคคลโดยสมัครใจ เพื่อให้ประชาชนเข้าปกรอกข้อมูลส่วนบุคคลและให้ความยินยอมหน่วยงานที่ตนอนุญาตเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองได้ โดยระบบจะต้องมีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ ประชาชนจะได้รับการยืนยันตัวตนได้จาก portal กลางนี้ ซึ่งจะนำไปสู่การต่อยอดการให้บริการของภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ แก่ประชาชนที่สะดวก ไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔.๔) การกำหนดเป้าหมายและวัดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูประบบเพื่อรองรับนวัตกรรมทางการเงิน

การกำหนดเป้าหมายและวัดผลตามแผนการปฏิรูประบบเพื่อรองรับนวัตกรรมทางการเงินในภาพใหญ่ สามารถพิจารณาได้จากผลประเมินการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างทั่วถึงของประชาชน (Financial Inclusion) โดยประชาชนสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินและใช้บริการทางการเงินขั้นพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของตนได้ โดยมีต้นทุนที่เหมาะสม

นอกจากนี้ ควรพิจารณาจากมูลค่าเงินที่ลงทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเงินและลงทุนในเทคโนโลยีทางการเงิน จำนวนรายการธุรกรรมของนวัตกรรมทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการลดต้นทุนการทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ จึงขอเสนอรายงานเรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน” ให้คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายสถิตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์)
ประธานกรรมการ

รายงานของคณะกรรมการมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน”

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาการปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
การปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน	๑) การสร้าง Business & Technical Digital Infrastructure	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์กลางการจัดเก็บฐานข้อมูลภาครัฐ - ศูนย์กลางการจัดเก็บฐานข้อมูลระหว่างกลุ่มธุรกิจ - โครงสร้างพื้นฐานกลาง - การเชื่อมโยงกันระหว่างภาคธุรกิจและ FinTech โดยเปิดให้มี Interoperability และ Open Application Programming Interface 	เริ่มต้นภายใน ๑ ปี	ยังไม่ระบุ	ยังไม่ระบุ

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

นายกษิต ภิรมย์

๑. การเตรียมความพร้อมในการทำให้สังคมไทยเป็นอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลโซไซตี้ (Digital Society) จะต้องดำเนินการควบคู่กับการทำให้คนไทยเป็นดิจิทัลซิทีเซน (Digital Citizen) ซึ่งจะต้องมีการกำหนดแนวทางเพื่อเตรียมความพร้อมของคนไทยอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง โดยการฝึกอบรมด้วยการทำงานร่วมกับหอการค้าจังหวัด หน่วยงานของสมาคมอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ธนาคารของรัฐทุกแห่ง และภาคเอกชน

๒. ควรมีการพิจารณาว่าควรให้หน่วยงานระหว่างประเทศที่มีเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมทางการเงินมาเป็นที่ปรึกษาและให้ความรู้กับบุคลากรของไทยทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติหรือไม่ เช่น ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) สหภาพโทรคมนาคมแห่งสหประชาชาติ (ITU)

๓. ควรกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักระดับนโยบายในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน และควรกำหนดให้ชัดเจนว่าหน่วยงานใดจะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในระดับปฏิบัติ เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.)

พลเอกเลิศรัตน์ รัตนวานิช

๔. การนำเทคโนโลยีทางการเงินมาประยุกต์ใช้ในตลาดหลักทรัพย์ ทำให้ผู้ใช้โปรแกรมมีการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีเหตุผล และมีโอกาสที่จะได้กำไร รวมถึงมีโอกาสที่จะขาดทุนน้อยกว่าคนอื่นที่ตัดสินใจโดยไม่มีข้อมูล

๕. ควรมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาแอปพลิเคชันทางด้านเทคโนโลยีทางการเงิน โดยเฉพาะแอปพลิเคชันประเภทที่ทำให้คน ๒ กลุ่มมาเจอกัน (Matchmaker) เช่น อุเบอร์ อาลีบาบา เฟสบุ๊ก เป็นต้น

นายสุรินทร์ จิรวินิชกุล

๖. การดำเนินการเพื่อปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงินมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการเพื่อให้ระบบไฟฟ้าของประเทศเกิดความเสถียรด้วย เนื่องจากการขยายตัวของนวัตกรรมทางการเงินผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ปริมาณการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อความเสถียรของระบบไฟฟ้าและอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใช้งานได้

๗. ควรมีการจัดทำศูนย์ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Data Center) ที่มีความเสถียรและมีความปลอดภัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการโจรกรรมทางการเงิน และสร้างความเสียหายต่อระบบการเงินของประเทศ

๘. ควรมีการสร้างระบบรักษาความปลอดภัยทางการเงินที่มีประสิทธิภาพให้แก่ประชาชนทุกระดับ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของระดับความรู้ความเข้าใจทางด้านนวัตกรรมทางการเงิน

๙. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้กับประชาชนทุกระดับอย่างทั่วถึงไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และป้องกันความเสียหายจากการขาดความรู้ในการทำธุรกรรมผ่านนวัตกรรมทางการเงิน

๑๐. หน่วยงานของรัฐต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจกลวิธีการฉ้อโกงเงินของมิจฉาชีพทั้งหลาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อ และสูญเสียเงิน

นางพรพันธุ์ บุญยรัตพันธุ์

๑๑. สิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนคือการเตรียมความพร้อมให้แก่ประชาชนในการเข้าสู่ระบบนวัตกรรมทางการเงิน และการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงิน เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้นวัตกรรมทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ตกเป็นเหยื่อของการถูกฉ้อโกงผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จากผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางเทคโนโลยีมากกว่า รวมถึงการสร้างให้ประชาชนมีจริยธรรมในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินเพื่อให้มีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย

๑๒. ควรมีการใช้ตัวเลข ๑๓ หลักของบัตรประชาชนให้เป็นประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้อย่างถูกกฎหมาย รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญในบัตรประชาชน ที่จะช่วยให้เกิดนวัตกรรม เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับน้ำหนัก ส่วนสูง โครงสร้างทางกายภาพ เป็นต้น

๑๓. ควรมีการพิจารณาศึกษา วิเคราะห์ และถ่วงถ่วงว่านวัตกรรมทางการเงิน หรือแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ที่คิดค้นโดยต่างประเทศว่ามีบริบททางเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ เช่น การใช้เทคโนโลยีทางการเงินเพื่อที่จะขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ โดยการทำให้เกิดสกุลเงินกลางเพื่อควบคุมระบบการเงินผ่านการโอนย้ายกระแสเงิน เป็นต้น